

THE PICTORIAL WORK OF PROF. IVAN KANCHEV

Milen Alagenski

Faculty of Fine Arts, VTU "St. st. Cyril and Methodius", Bulgaria

ЖИВОПИСНОТО ТВОРЧЕСТВО НА ИВАН КЪНЧЕВ

Милен П. Алагенски

*Факултет по изобразително изкуство, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,
България*

Abstract: *The work of Prof. Ivan Kanchev leaves lasting traces in Bulgarian contemporary art. He has worked in several different art genres: glass, ceramics, drawing, painting and sculpture, learning each of them at the Nicolae Grigorescu Art Academy in Bucharest.*

This report looks exactly at his painting, precisely because his searches remain constant and gain depth in his painting. All the periods through his creative way and some more significant works pass through in the report.

Keywords: *Painting, Prof. Ivan Kanchev, Bulgarian Contemporary Art*

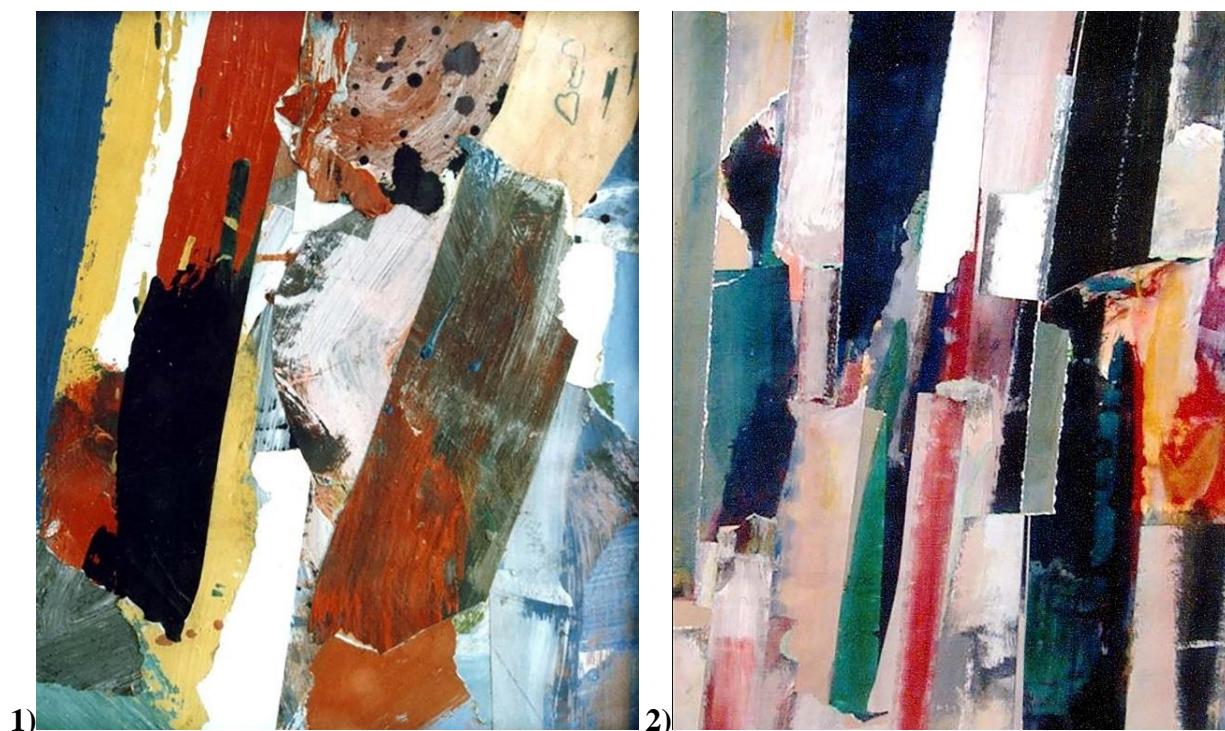
Резюме: *Творчеството на проф. Иван Кънчев оставя трайни следи в българското съвременно изкуство. Той твори в различни жанрове на изобразителното изкуство: стъкло, керамика, рисунка, живопис и скулптура, усвоявайки всеки от тях още в художествена академия „Николае Григореску“, Букурещ.*

Настоящият доклад разглежда живописното творчество на проф. Кънчев, именно защото в живописта търсенията му остават постоянни и придобиват дълбочина. Разглеждат се всички периоди, през които минава творческия му път и някои по-значими творби.

Ключови думи: *живопис, проф. Иван Кънчев, съвременно българско изкуство*

Иван Кънчев е съвременен български художник. Той притежава богато творчество в различни жанрове на изобразителното изкуство – живопис, рисунка, скулптура, керамика. Именно постигнатите художествени резултати

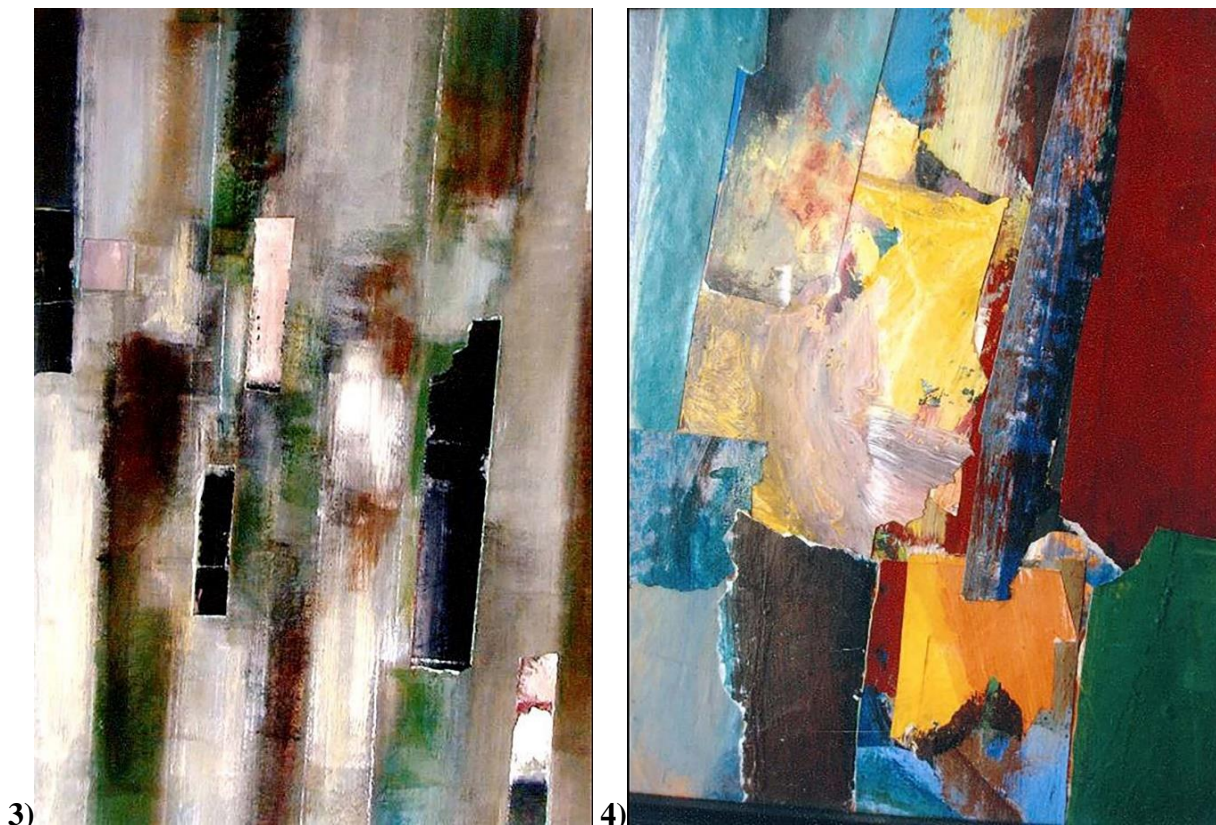
го определят като един от значимите ни художници. Задачата на настоящия доклад е да разгледа неговото живописно творчество чрез анализ на няколко негови творби. Разглеждането, анализирането и класифицирането на съвременното изкуство, само по себе си е неизменна задача по пътя към осъзнаването на това изкуство. Изводите от неговите достижения представляват и научния принос на този доклад.

Фигури 1 и 2.

Иван Кънчев е роден на 11.02.1950 в с. Гъбене, Габровско. През 1969 г. завършва „Средно художествено училище за приложни изкуства“ – гр. София. Обучението си продължава в художествена академия „Николае Григореску“, Букурещ, Румъния, специалност стъкло в класа на проф. Зое Байкояну. През 1997 г. става доцент по живопис към Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. А през 2007 професор по научна специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства – Рисуване“. Има над 30 участия в международни пленери и симпозиуми по живопис, скулптура и керамика. Присъства в редица частни и музейни колекции, включително и в престижната колекцията на Юго Вутен. Изучаването и разглеждането на цялото творчество на Иван Кънчев е задача за много по-голям научен труд. Анализирането на живописното му творчество е трудоемка задача, предвид броя живописни творби които са направени. Идеята на настоящия анализ е чрез

разглеждането на по-емблематичните моменти в неговото творчество, конкретно някои творби, да се синтезират изводите до които е достигнал чрез своята живопис.

Фигури 3 и 4.

В първите години след завършването си той работи върху неоекспресивни цветни композиции (фиг. 1, фиг. 2, фиг. 3, фиг. 4). Форматът е 100/70 см, а около 1985 г. съзнателно започва да го увеличава. Медията върху която работи е хартия, а творбите са наситени със сурови цветове и смели категорични петна. Оттогава са и първите му опити в колажа. Най-силно впечатление в тези първи работи прави зараждащата се идея за вертикалността в картината. Самият той споделя, че тя се е получила естествено, тъй като гравитацията помага за вертикалната сила на „удара“ (Interview..., 2019). Тази вертикалност остава негова запазена марка, върху която той работи през целия си живот. Според Кандински съществуват три вида прави – хоризонтал, вертикал и диагонал. Кандински свързва хоризонталите с усещането за студенина, вертикалите с топлина, а диагоналите като пресечна точка между топло и студено (Kaldinski, 1998). За вертикалите Кандински казва: „Вертикалата е най-концентрираната форма на безкрайната топла възможност

за движение“, а за диагонала: „Диагоналът е най-концентрираната форма на безкрайната топло-студена възможност за движение“ (Kaldinski, 1998). При Иван Кънчев правите не са точно вертикални, но не и диагонални, те сключват остър ъгъл спрямо хоризонтала на картинното поле, почти успоредни на вертикала. Следователно той умело използва плусовете и на двата вида прави. От една страна абсолютната вертикала носи усещане за стабилност и растеж, от друга страна движението от ляв долен ъгъл към горен десен е приемано според Вьофлин за възходящо, издигащо се (Spasov, 2012). Чисто психологически влияе положително, възприема се като начало, изходна точка. В книгата си „Композирането“ Радко Спасов пише: „линиите ориентирани по диагоналите носят усещане за динамизъм“ (Spasov, 2012), а по-надолу в текста: „движението от долен ляв ъгъл към горния десен изглежда по-стремително от движението по диагонал от десния долен ъгъл към горния ляв ъгъл“ (Spasov, 2012). Така изградената композиция внушава растеж и стабилност в топло-студена посока, като топлото взема превес, носейки положително усещане за нещо ново и чисто, което се издига нагоре. Другия елемент на композицията, който Иван Кънчев използва е ритъма, създава се от съчетанието на множество успоредни линии. Линиите се образуват от границите на цветните петна, които са в различни топли и студени гами, с различни дължини. Това ги превръща в „прави с различна тежест“ (Kaldinski, 1998). Сложността на ритъма се засилва от различните отстояния на повтарящите се вертикални линии. Движението е в две различни посоки – вертикално и хоризонтално. На вертикалността на правата, той съпоставя хоризонталното движение на цветните петна. Вертикалната линейна решетка е разбита от различната големина на цветните петна и тяхната привидна хаотичност в изобразителното поле. По този начин се получава взаимодействие между сковаността на правите линии отдолу нагоре и игрите цветни петна от ляво на дясно. Ритъмът, под който взаимодействат различните композиционни елементи създава чувство за хармония.

През този най-ранен период а творчеството си той експериментира много и прави огромно количество живописни рисунки. Това е и една от причините да не ги кръщава и датира. На фиг. 1 е една от открояващите се работи. Докато другите ни препращат към витража и декоративната живопис, то рисунката от фиг. 1 е по-смела и освободена като композиция. Творбата напомня на европейския неоекспресионизъм, има препратки и към някои творби на абстрактния експресионизъм в Америка (Франц Клайн и Вилем Де Кунинг). Също вертикално решена, в нея синият цвят играе роля на обединяващ фон, а центъра на композицията са два вертикални къса хартия. Вляво има черно петно, което във вертикала прераства в червено, а в дясно червено-кафяво

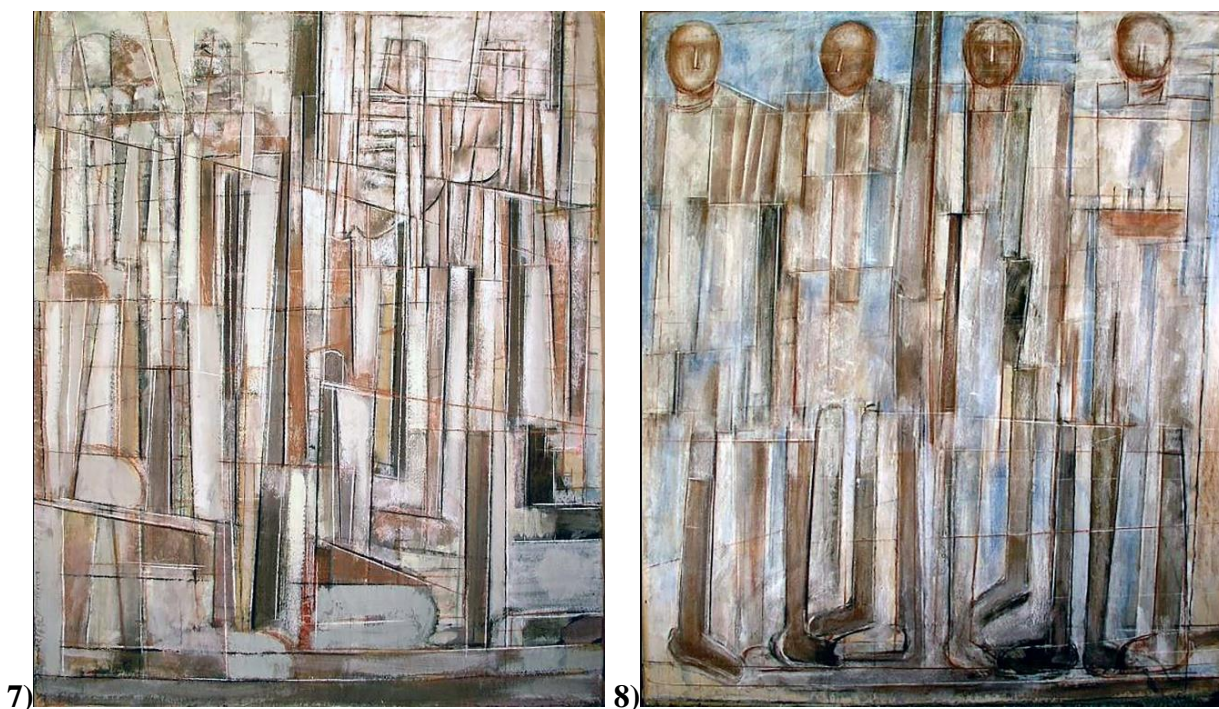
петно което е с по-слаб интензитет, но пък по-голямо на площ. Двете ивици са в контрапункт една на друга, успокоявани от два полукръга между тях. Цялата група вертикални петна обградени от синия фон, създава много силно движение право надолу по диагонала. Сякаш групата „пада“ с огромна сила върху синьото картинно поле. По този начин композицията се „насища“ с енергия и заряд по вертикал/диагонала. В другите рисунки от този период (фиг. 2, фиг. 3, фиг. 4) вертикалността дава скованост и по-скоро декоративно „нареждане“ и застъпване на петната. Композициите не успяват да излязат извън рамките на тази вертикална решетка. Впечатление прави фиг. 3, в която гамата е спокойна, петната нямат ясни граници, напротив те са размити и акцентът е поставен точно чрез рисунъка на краищата на колажираните черни парчета хартия. В тази рисунка е налице една посока, която Иван Кънчев разработва в по-късен етап от творчеството си. Този най-ранен етап творчеството на Кънчев се определя като силно повлияно от експресивния начин на изразяване и развиването на вертикалността чрез експеримента.

Фигури 5 и 6.

От по-зрелия период на Иван Кънчев са избрани четири живописни рисунки от професорската му защита (фиг. 5, фиг. 6, фиг. 7, фиг. 8). Всички рисунки са общо десет на брой, нямат отделни наименования, а общото заглавие на цикъла е „Интерпретации“. В интервю с Иван Кънчев, той споделя

наблюденията си относно по-късните творби на Вилем де Кунинг: „...картините, хубави големи, обаче я няма оная енергия... с годините губиш енергията“ (Interview..., 2019). Нещо подобно забелязваме и при Кънчев, самият той казва: „...през нещо, през което си преминал, нямаш провокацията да го правиш...“ (Interview..., 2019). В серията „Интерпретации“ се е загубила онази „младежка“ експресия. Те също са експресивни, но изразността тук е овладяна и премислена. Централно място заема пластичността, декоративността, живописните рисунки преминават в лоното на декоративно-монументална живопис, а някои от тях могат да бъдат видяни и като проекти за релефи (фиг. 5, фиг. 8). За декоративно-монументалното усещане Иван Кънчев казва, че „Аз мисля за деструкцията на тялото, разлагането“ (Interview..., 2019). Самият Кънчев споделя, че за този цикъл е разглеждал и орфизма на Марсел Дюшан.

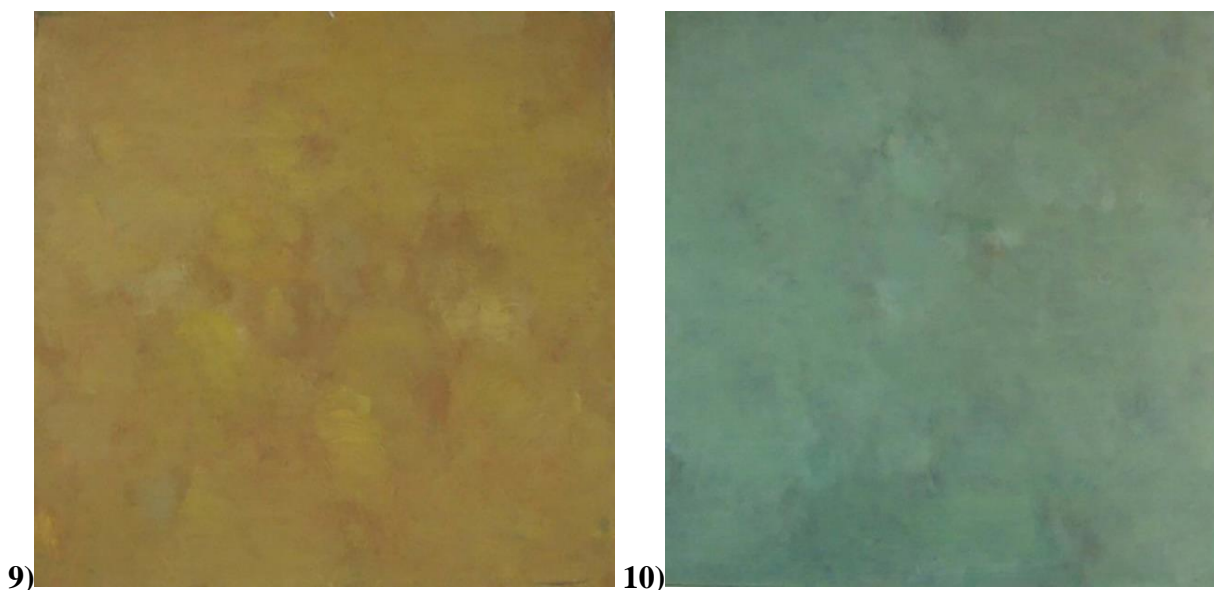

Фигури 7 и 8.

Позата на фигурите в тези рисунки е фронтална, прави се опит за „разлагане“ (Interview..., 2019) на частите на тялото. Подсилена е плоскостността на изображението, неговата орнаментика. Целта на Кънчев е да „намери своя интерпретация на този фронтализъм“ (Interview..., 2019) и още: „...колкото и да е, аз винаги си имам едно на ум за стенописта и иконата, и че фактически те са в равнина...“ (Interview..., 2019). При тези рисунки той „успокоява“ вертикалността от предишните си творби с хоризонтални линии.

Благодарение на това се засилва „решетъчността“ на композицията, която спомага за декоративното нанасяне на цвета. Обемите са стилизираи и опростени. Всяка рисунка следва определена гама, като тук вече липсват суровите цветове, които поставят акцента в първите му работи. Експеримента и колажа са изключени от процеса. Главната цел е да се постигне деструкция и всички елементи на композицията са подчинени на тази цел.

Последните три картини които ще се разгледат в този доклад представляват маслената живопис (фиг. 9, фиг. 10, фиг. 11). Картините от този тип той разработва през целия си творчески път, като коренът им намираме още в първите му рисунки (фиг. 3). Тези платна са подчертано експресивни, в тях се вижда дългият и продължителен процес на работа, на полагане на маслената боя, нейното изсъхване и последващата им обработка. Живопис заради самата живопис, въздействието на цвета и съчетанието му с другите цветове е задачата която си поставя. Живописването е много сенситивно, рисунката почти я няма, борави само с цвета и отчасти с композицията. По този повод Кънчев казва: „Тук няма видима рисунка, има я в съзнанието ми докато рисувам, няма линия, няма организация от този тип.“ (Interview..., 2019).

Фигури 9 и 10.

Ако в първите работи експресията е екстровеертна, насочена със сила навън, то сега забелязваме друг тип експресия. Тук тя е интровертна, насочена навътре към художника. Живописът тук е огледало на спокойния вътрешен миоглед на зрелия художник. Фиг. 11 като че ли стои на ниво „етап“ спрямо другите от серията. Тук най-лесно може да се забележи трудния и бавен процес

при тази техника. Цветовете са нанясани много леко, за да може отдолу да прозират първите слоеве боя и да създадат това нежно чувство на виталност и нежност. Под най-ярко зеленото прозира тюркоаза, а на границите с по-тъмно зеленото проблясва виолет. Гамата е от зелено и лилаво, начинът ѝ на нанасяне е импресионистичен.

Фигура 11.

Живописното творчество на Иван Кънчев оставя трайни следи в българското съвременно изкуство.

Изводите от този научен доклад се съдържат в резултатите от анализа на творчеството на автора. Резултатите които е постигнал Иван Кънчев с творчеството си са различни през отделните етапи. С първите си работи, наситени с експресия и силна композиция, той разработва неоекспресионизма в България, като паралел на европейския неоекспресионизъм. Резултат от творчеството му е интернирането и развиването на вертикалността в конструирането на композицията. В тази посока е и неговият принос – разработването на експресията чрез вертикалността.

Литература // References

- Interview conducted by the author with Milen Alagenski (2019).** // [Интервюто е проведено лично от мен, Милен Алагенски на 16.11.2019 г., в ателието на Иван Кънчев в Габрово, аудиозаписът се съхранява в личния ми архив.]
- Kaldinski, V. (1998).** *Za duhovното v izkustvoto* (in Bulgarian), Lik, Sofia, Bulgaria, 1998. // [Кандински, В. За духовното в изкуството, Лик, София, 1998].
- Spasov, R. (2012).** *Kompoziraneto* (in Bulgarian), Slavena, Varna, Bulgaria, 2012. // [Спасов, Р. Композирането, Славена, Варна, 2012].

Милен Алагенски,

*Научна специалност: Изобразително изкуство – Рисуване, Катедра: Рисуване,
Научен ръководител: доц. д-р Младен Младенов, Факултет по изобразително
изкуство при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”,*

Milen Alagenski,

*Scientific specialty: Fine Arts - Painting, Department: Painting,
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mladen Mladenov, Faculty of Fine Arts at VTU “St. St.
Cyril and Methodius”,*

e-mail: milen.alagenski@abv.bg

INIS SERIES

Онлайн поредица на
интердисциплинарната научна мрежа

Информационно общество

Том 1, 2022

<http://www.math.bas.bg/vt/inis/series/>

Редактори

Галина Богданова, Светослав Косев

Технически редактори

Николай Ноев, Пламен Кондов,
Николина Джановска

Издание на:

Институт по математика и
информатика при Българска академия на
науките, България

С помощта на:

Великотърновски университет
„Св. св. Кирил и Методий“, България

Online Journal of the
Interdisciplinary Scientific Network

Information Society

Volume 1, 2022

ISSN: 2815-4231

Editors

Galina Bogdanova, Svetoslav Kosev

Technical Editors

Nikolay Noev, Plamen Kondov,
Nikolina Dzhanovska

Published by:

Institute of Mathematics and Informatics
at the Bulgarian Academy of Sciences,
Bulgaria

Helped by:

“St. Cyril and St. Methodius”

University of Veliko Tarnovo, Bulgaria